

Aralık 2021

Yıl: 5 Sayı: 2 ss. 185-195

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 08.10.2021

Kabul Tarihi: 04.11.2021

ISSN: 2619-9408

December 2021

Volume: 5 Issue: 2 pp. 185-195

Article Type: Research Article

Submitted: 08.10.2021

Accepted: 04.11.2021

YEDİ İKLİM TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ DERS KİTAPLARININ KÖK DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Erkan AYDIN*

ÖZ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitapları, sadece hedef dili değil aynı zamanda o kültürün millî değerlerini de öğrettiği için değerlerin paylaşımı ve aktarımı açısından önemli kaynaklardır. Değerler içeren kitaplar okumak, bir bireyin sosyal yaşamdaki duyarlılığına, o toplumun değerlerine uyum sağlama becerisine ve o kültür içinde duygu ve davranışların doğru şekilde nasıl yönetileceğine dair bir anlayışa katkıda bulunur. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (A1, A2, B1 ve B2 seviyeleri) ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinde sunulan kök değerleri incelemektir. Araştırmanın verilerinin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Ders kitaplarındaki okuma metinlerinden elde edilen verilerin analizinde ise betimsel analiz yolu kullanılmıştır. Bu ders kitaplarında geçen değerler, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan kök değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) dikkate alınarak tespit edilmiştir. Ders kitapları üzerinde yapılan inceleme sonucunda kitaplarda yer alan okuma metinlerinde toplam 408 kök değer bulunmuştur. En yüksek sayıda kök değer ders kitabı serisinin B1 düzeyinde, en az sayıda değer A1 düzeyinde görülmüştür. Kitap setinde en çok vurgulanan değer "sevgi"; en az vurgulanan değer ise "vatanseverlik" olduğu görülmüştür. Yedi İklim Türkçe öğretim setindeki metinlerin kök değerler bakımından zengin içerik taşıdığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kök değerler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Yedi İklim Türkçe Seti, değer aktarımı.

Analysis of the Root Values of the Yedi İklim Turkish Teaching Set Course Books

ABSTRACT

Textbooks prepared for teaching Turkish as a foreign language are important resources in terms of sharing and transferring values, as they teach not only the target language but also the national values of that culture. Reading value books contributes to an individual's sensitivity in social life, his ability to adapt to the values of that society, and an understanding of how to properly manage emotions and behaviors within that culture. In this context, the aim of the research is to examine the root values presented in the reading texts in the Yedi İklim Turkish Teaching Set (A1, A2, B1 and B2 levels) textbooks prepared by Yunus Emre Institute. Document analysis method was used to collect the data of the research. Descriptive analysis method was used in the analysis of the data obtained from the reading texts in the textbooks. The values in these textbooks were determined by taking into account the root values (justice, friendship, honesty, self-control, patience, love, responsibility, patriotism and helpfulness) prepared by the Ministry of National Education. As a result of the examination made on the textbooks, a total of 408 root values were found in the reading texts in the books. The highest number of root values were seen at the B1 level of the textbook series, and the least number of values were at the A1 level. It was seen that the most emphasized value in the book set was "love"

* Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü. erkanaydin02@gmail.com, Orcid: 0000-0002-6452-6058.

and the least emphasized value was "patriotism." It can be said that the texts in the Yedi İklim Turkish Teaching Set contain rich content in terms of root values.

Key Words: Root values, Teaching Turkish as a foreign language, the Yedi İklim Turkish Teaching Set, Transfer of value.

Giriş

Günümüzde yaşanan gelişmeler, iletişimi ve ilişkileri sığlaştırmakta, toplumsal yaşamı derinden etkilemektedir. Toplumsal unsurun bir parçası olan insan, sosyal ve bireysel yaşamındaki değişimlerden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmektedir. Özellikle toplumun değer yargılarının değişmesi, bireylerin hayata bakış açılarının farklılaşması ve insanların daha kolay etkileşime girmesi küresel bir hareketliliğin sonucudur. Tüm bu hareketlilik içerisinde bireyin sahip olduğu değerleri, erdemleri koruması ve yaşatması toplumların geleceği açısından büyük bir önem taşımaktadır. Nitekim değişen zamana ve topluma karşı bireyleri hazırlamak ve erdemli nesiller yetiştirmek için bireylere evrensel değerlerin doğru bir biçimde aktarılması gerekmektedir. Çünkü sağlam bir toplumun oluşması ancak dürüst, adil, saygılı bireylerin yetişmesi ile mümkün olabilir. Bu sebeple bireylere toplumun geçmişten bu yana yaşattığı inancı, kültürü aktarmak ve bunu davranış boyutuna ulaştırmak için o topluma ait değerlerin öğretilmesi, aktarılması ve yaşatılması gerekmektedir. Bu durumun gerçekleşmesi de bireylere bir değer yargısı kazandırmakla oluşabilir.

Değer kavramıyla ilgili birçok farklı tanım yapıldığı görülmektedir. Yaman (2014), değeri, kişilerin durum, olay ve kişilere karşı gösterdiği duyarlıklar olarak tanımlarken Özkan (2010), değer toplumsal boyutuna değinerek değerleri, kişinin toplumda yaşamasını sağlayan ve hayat biçimini koruyan, düzenleyen ve kolaylaştıran davranışlar olarak tanımlar. Kuçuradi'ye (2003) göre ise "Değer, insanın başarılarıdır." Ona göre bilgi, bilim, sanat, felsefe ve kültür bunlardan birkaçıdır. Kişi değerleri olarak ifade edilen durum ise ilişkilerde ortaya çıkan sevgi, dürüstlük, saygı, adil olma gibi erdemlerdir. Birey, özümsemiği değerlerle yaşadığı toplum içerisinde ortak bir yaşam alanı oluşturmanın ve doğru bilinen değer yargıları doğrultusunda bir paydada buluşmanın kolaylığını yaşar. Çünkü toplumun dinamiklerini etkileyen değerler, trafik ışıkları gibidir. Kişinin nerede nasıl duracağını ve davranacağını gösterir. Kişi bu doğrultuda içselleştirdiği değerlere göre yaşamını sürdürür (Tunagür & Kardaş, 2017).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), öğretim programlarında değerler eğitimi ile ilgili etkinlikler ve faaliyetler düzenlemiş, bu kapsamda değerler eğitimi ile ilgili bir genelge yayımlamıştır (Genelge, 2010/53). Daha sonra 2019 yılında yenilenen öğretim programlarında yeni bir kavram olarak kök değer ifadesi yer almıştır. MEB (2019); "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve 'yardımseverlik' olmak üzere on kök değer belirlemiştir. Bu kök değerlerle bağlantılı olan tutum ve davranışlar da belirlenerek paylaşılmıştır.

Bireylerin iyi bir yaşam sürdürmeleri alacakları eğitimle doğrudan ilgilidir. Bu nedenle eğitim süreci salt bilgi ve beceriye odaklı değil aynı zamanda değerlerin öğretilmesine de odaklanmalıdır. Böylece eğitim sürecinde öğrenciler, değerleri eğitim-öğretim aracılığıyla bilinçli bir şekilde kazanmış olur (Akçay & Tunagür, 2017). Bu sebeptendir ki eğitim-öğretim kurumlarının en önemli boyutlarından biri değerler eğitimidir. Değerler eğitimi, bireyi diğer canlılardan ayıran ve bireye özgü faaliyetleri insan eksenli olarak amaçlarına uygun bir şekilde yaşamalarına yardımcı olmaktadır (Dilmaç & Ulusoy, 2014). Değerler eğitiminin bu denli vurgusunun yapılması aslında değere verilen önemin göstergesi değil, değer eğitimi olan bir gerekliliğin yansımasıdır (Arslan & Yaşar, 2014). Çünkü kişi, değerleri doğuştan değil yaşantı yoluyla kazanmaktadır. Yaşantı ise eğitim süreci kapsamında gerçekleşmektedir. Bu nedenle değerlerin eğitim yoluyla kazandırılarak kişilerde davranış hâline gelmesi mümkün olabilir. Toplumsal yozlaşma, kültür ve aidiyet tahribatının artması ve ahlaki değerlerin zayıflaması değerler eğitimi olan ihtiyacı arttırmaktadır (Aydın, 2017). Bu doğrultuda Türkçe derslerinin ana materyali olan metinlerin değerler eğitimi yansıtacak nitelikte olması gerekmektedir. Çünkü öğrenciler bu

metinler aracılığı ile bilgi, beceri ve davranışlarına yön vermektedirler. Toplumun sahip olduğu değerler ise edebî metinler aracılığı ile aktarılır. Bu nedenle Türkçe dersinin ana materyali olarak kabul edilen metinlerin değer eğitiminde önemi büyüktür (Özbay & Tayşi, 2011). Nitekim metinlerle dil bilinci ve duyarlılığı kazandırabileceği gibi insanî, ahlâkî, manevî ve kültürel değerler de kazandırabilir (Şen, 2008).

Değerler açısından zengin metinlerin eğitim öğretim sürecinde materyal olarak kullanılması, değer iletiminde oldukça önemlidir. Çünkü öğrenciler, metinler aracılığı ile değerleri kazanmakta ve yaşamakta; karar verme durumunda doğruya yönelik tercihini değerler aracılığıyla daha kolay yapabilmektedir (Tunagür & Kardaş, 2017b). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitapları da bu bağlamda ele alınabilir. Bu kitaplar aracılığıyla hem yabancılara Türkçe öğretimi hem de evrensel ve millî değer aktarımı yapılabilir.

İlgili alanyazın tarandığında Boztilki (2018), Gazi Üniversitesi TÖMER B1 seviyesi kitabını; Işıkoğlu (2019), Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti C1 seviyesi kitabını; Satık ve Kesin (2019), Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yesevi Türkçe B1 seviyesi eserini; Erçelik ve Yeşilyurt (2020) ise Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkçe Öğreniyorum setinde değerlerin yer alma durumunu incelemiştir. Fakat Yedi İklim yayınlarının on kök değer açısından incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle bu çalışmanın alana katkı sunacağı varsayılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ndeki (A1, A2, B1 ve B2 seviyesi) ders kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. A1 seviyesi ders kitabında yer alan okuma metinlerinde kök değerler neler?
2. A2 seviyesi ders kitabında yer alan okuma metinlerinde kök değerler neler?
3. B1 seviyesi ders kitabında yer alan okuma metinlerinde kök değerler neler?
4. B2 seviyesi ders kitabında yer alan okuma metinlerinde kök değerler neler?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde bulunan ders kitaplarının kök değerler açısından incelendiği bu çalışma, nitel bir araştırmadır. Araştırmanın verileri, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Doküman incelemesi belirlenen durum ve olayların araştırılarak elde edilen dokümanların analizi ile gerçekleştirilir. Doküman incelemesi çalışmalarda araştırma yöntemi olarak kullanılabilir gibi nitel yöntemlere ek bilgi oluşturarak da araştırmaya katkı sunan bir işleve sahiptir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Araştırma Materyali

Araştırmanın materyalini Yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ndeki (A1, A2, B1 ve B2 seviyesi) kitapları oluşturmaktadır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C seviyesi daha önce bu kapsamda incelendiği için çalışmanın dışında tutulmuştur; A1, A2, B1 ve B2 seviyeleri ise incelemeye dâhil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada MEB tarafından yayımlanan öğretim programlarında yer alan kök değerler esas alınmıştır. Bu değerlerin esas alınmasında alanyazında birçok değer sınıflandırmasının olması ve bu konuda ortak bir görüş birliğinin olmaması etkili olmuştur. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök

değerler araştırmanın ölçütünü oluşturmaktadır (MEB, 2019). Bu kapsamda “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve ‘yardımseverlik’ oluşan on kök değer üzerinden kitaplar incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu analiz türünde amaç, elde edilen verileri açıklayacak kavram ve bağlantılara ulaşmaktır. İçerik analizi ile birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar çerçevesinde bir araya getirilerek okurların anlayabileceği bir şekilde yorumlanarak sunulur. (Yıldırım & Şimşek, 2008). Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti” (A1, A2, B1 ve B2 seviyesi) kitaplarındaki değerler, eserlerdeki metinlerde tespit edilerek incelenmiştir. Değerlerin tespitinde, kitaplardaki metinlerde yer alan kelime ve cümleler incelenerek bunların değerlerle ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, kitaplarda yer alan metinler, kodlayıcı tarafından değerler listesi göz önünde bulundurulularak kodlanmıştır. Tespit edilen değerlerle ilgili alıntılara yer verilmiş, ardından bulgular yorumlanmış ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Etik kurul izni gerektirmeyen bir çalışmadır.

Bulgular

Bu bölümde, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (A1, A2, B1 ve B2 seviyesi) ders kitaplarındaki okuma metinleri, araştırma soruları başlığı altında kök değerler açısından incelenmiştir.

Tablo 1. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (A1, A2, B1 ve B2 seviyesi) Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Geçen Kök Değerler

Kök Değerler	A1	A2	B1	B2	Toplam	Yüzde (%)
Adalet	1	1	5	2	9	2,21
Dostluk	6	2	8	21	37	9,07
Dürüstlük	2	1	9	3	15	3,68
Öz denetim	8	16	32	23	79	19,3
Sabır	3	3	11	5	22	5,39
Saygı	9	10	24	30	73	17,8
Sevgi	14	24	34	26	98	24,0
Sorumluluk	3	3	9	5	20	4,90
Vatanseverlik	0	2	4	1	7	1,72
Yardımseverlik	1	11	20	16	48	11,7
Toplam	47	73	156	132	408	100

Yapılan inceleme sonucunda, temel ve orta seviye için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde toplam 408 kök değer tespit edilmiştir. İncelenen kitaplar içinde en fazla değer B1 (156), en az değer ise A1 (47) seviyesindeki kitapta olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu kitaplarda, kök değerlerden en çok sevgi (98) en az ise vatanseverlik (7) değerine yer verildiği görülmüştür. Kitaplarda yer verilen diğer değerler sırasıyla öz denetim (79), saygı (73), yardımseverlik (48), dostluk (37), sabır (22), sorumluluk (20), dürüstlük (15) ve adalet (9) olarak tespit edilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nde bulunan temel ve orta seviyedeki ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan değerler, araştırmanın alt sorularından oluşturulan başlıklar altında incelenmiştir.

A1 Seviyesi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi

A1 seviyesi ders kitabının içeriğinde 8 üniteye yer verilmiştir. Yapılan incelemede, A1 seviyesi ders kitabında yer alan her üniteye ait kök değerler Tablo 2’de gösterilmiştir. Ayrıca, kitaptaki okuma metinlerinde tespit edilen kök değerlerin bazılarına örnek olarak yer verilmiştir.

Tablo 2. A1 Seviyesi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Geçen Kök Değerler

Kök Değerler	Üniteler								Yüzde (%)	
	Tanışma	Ailemiz	Günlük Hayat	Çevremiz	Meslekler	Ulaşım	İletişim	Tatil		Toplam
Adalet	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2,13
Dostluk	-	-	1	1	1	-	1	2	6	12,7
Dürüstlük	-	-	-	2	-	-	-	-	2	4,26
Öz denetim	-	1	1	3	1	1	-	1	8	17,0
Sabır	-	-	-	1	2	-	-	-	3	6,38
Saygı	2	2	2	2	1	-	-	-	9	19,1
Sevgi	1	6	1	2	3	-	-	1	14	29,7
Sorumluluk	-	1	-	1	-	-	-	1	3	6,38
Vatanseverlik	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0,00
Yardımsеverlik	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2,13
Toplam	3	10	5	13	9	1	1	5	47	100

Tablo 2 incelendiğinde, A1 kitabındaki okuma metinlerinde, toplam 47 kök değer belirlenmiş; en fazla değer ise “Çevremiz” ünitesinde olduğu görülmüştür. Ayrıca kitapta, en fazla sevgi (14) değeri; daha sonra sırasıyla saygı (9), öz denetim (8), dostluk (6), sabır (3), sorumluluk (3), dürüstlük (2), adalet (1), yardımsеverlik (1) değerlerinin olduğu; vatanseverlik değerinin ise olmadığı tespit edilmiştir.

Aşağıda A1 seviyesi ders kitabındaki okuma metinlerinde tespit edilen kök değerlere ilişkin bazı örneklere yer verilmiştir. Bu bağlamda A1 seviyesi ders kitabında;

“Ailemi çok seviyorum.” (Ailemiz ünitesi, sayfa: 35) cümlesinde sevgi değerine,

“Büyüklerinize saygılı davranın.” (Çevremiz ünitesi, sayfa: 94) cümlesinde saygı değerine,

“Biz her hafta sonu haftalık plan yapıyoruz.” (Çevremiz ünitesi, sayfa: 89) cümlesinde öz denetim değerine,

“Anladım ki Ali, mutluluktan ağlıyor. Ali ile birlikte ben de ağladım.” (Meslekler ünitesi, sayfa: 100) cümlesinde dostluk değerine,

“Bakırcılık çok sabır istiyor.” (Meslekler ünitesi, sayfa: 114) cümlesinde sabır değerine,

“Her yerde doğruyu söyleyin. Hiçbir zaman yalan söylemeyin.” (Çevremiz ünitesi, sayfa: 94) cümlesinde dürüstlük değerine yer verildiği görülmüştür.

A2 Seviyesi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi

A2 seviyesi ders kitabının içeriğinde 8 üniteye yer verilmiştir. Yapılan incelemede, A2 seviyesi ders kitabında yer alan her üniteye ait kök değerler Tablo 3’te gösterilmiştir. Ayrıca, kitaptaki okuma metinlerinde tespit edilen kök değerlerin bazılarına örnek olarak yer verilmiştir.

Tablo 3. A2 Seviyesi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Geçen Kök Değerler

Kök Değerler	Üniteler										Yüzde (%)
	Zaman-Mekân	Sağlıklı Yaşam	Sosyal Etkinlikler	Güzel Ülkem	Üretimden Tüketime	Duygular	Teknoloji ve İletişim	İnsan ve Toplum	Toplam	Toplam	
Adalet	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1,37
Dostluk	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	2,74
Dürüstlük	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1,37
Öz denetim	2	2	3	-	2	2	2	3	16	21,9	
Sabır	-	1	-	-	-	-	1	1	3	4,11	
Saygı	1	-	4	-	-	2	-	3	10	13,7	
Sevgi	2	-	8	1	1	4	7	1	24	32,8	
Sorumluluk	-	1	-	-	-	1	-	1	3	4,11	
Vatanseverlik	-	-	2	-	-	-	-	-	2	2,74	
Yardımseverlik	-	3	3	1	-	2	1	1	11	15,0	
Toplam	6	8	20	2	4	11	11	11	73	100	

Tablo 3 incelendiğinde, A2 kitabındaki okuma metinlerinde toplam 73 kök değer belirlenmiş; en fazla değer ise “Sosyal Etkinlikler” ünitesinde olduğu görülmüştür. Ayrıca okuma metinlerinde, en fazladan en aza doğru sırasıyla sevgi (24), öz denetim (16), yardımseverlik (11), saygı (10), sabır (3), sorumluluk (3), dostluk (2), vatanseverlik (2), adalet (1) ve dürüstlük (1) değerlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda A2 seviyesi ders kitabındaki okuma metinlerinde tespit edilen kök değerlere ilişkin bazı örneklere yer verilmiştir. Bu bağlamda A2 seviyesi ders kitabında;

“Mevlâna tüm canlıları sever ve herkese tüm canlıları sevmeyi tavsiye eder.” (Sosyal Etkinlikler ünitesi, sayfa: 54) cümlesinde sevgi değerine,

“Babama beni merak etmemesini söyleyin. Ben 20 yaşındayım. Ağabeyimin sözlerini unutmuyacağım.” (Duygular ünitesi, sayfa: 114) cümlesinde öz denetim değerine,

“Mustafa Bey ömrünün sonuna kadar insanların okuması için çalışır.” (Sosyal Etkinlikler ünitesi, sayfa: 51) cümlesinde yardımseverlik değerine,

“Sayın seyirciler, millî tekvandocumuz Servet, bize bugün çok güzel bir başarı hediye etti. Ona teşekkür ederiz.” (Sosyal Etkinlikler ünitesi, sayfa: 62) cümlesinde saygı değerine,

“Uysal, tepki göstermeyen ve şikâyet etmeyen insanlardır. Bunlar için sorunlar çok önemli değildir.” (İnsan ve Toplum ünitesi, sayfa: 156) cümlesinde sabır değerine,

“Doğa çöp kutusu değil. Geleceğimiz için dünyamızı kurtaralım. Tek bir ‘Dünya’ var.” (Sağlıklı Yaşam ünitesi, sayfa: 39) cümlesinde sorumluluk değerine,

“(Bir yakınım) ...Dün trafik kazası geçirmiş... Acaba önemli bir şeyi var mı?... Çok şükür! Onu ne zaman göreceğim?” (Sağlıklı Yaşam ünitesi, sayfa: 44) cümlesinde dostluk değerine,

“Şampiyonluğu ülkeme hediye ediyorum. Biraz sonra Millî Marşımızı söyleyeceğiz ve ardından madalyamızı alacağız.” (Sosyal Etkinlikler ünitesi, sayfa: 62) cümlesinde vatanseverlik değerine,

“Zayıfların hakkını savunan, düzenli, verimli ve çalışkan kişilerdir.” (İnsan ve Toplum ünitesi, sayfa: 156) cümlesinde adalet değerine yer verildiği tespit edilmiştir.

B1 Seviyesi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi

B1 seviyesi ders kitabının içeriğinde 8 üniteye yer verilmiştir. Yapılan incelemede, B1 seviyesi ders kitabında yer alan her üniteye ait kök değerler Tablo 4’te gösterilmiştir. Ayrıca, kitaptaki okuma metinlerinde tespit edilen kök değerlerin bazılarını örnek olarak yer verilmiştir.

Tablo 4. B1 Seviyesi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Geçen Kök Değerler

Kök Değerler	Üniteler									
	Haberin Var mı?	Yorumlar ve Görüşler	Eğitim	Gelin Tanış Olalım	Engelleri Kaldıralım	Kurgu	Kutlama	Ömür Dediğin	Toplam	Yüzde (%)
Adalet	-	-	2	1	-	1	-	1	5	3,21
Dostluk	2	-	-	4	-	-	2	-	8	5,13
Dürüstlük	2	3	2	-	-	-	-	2	9	5,77
Öz denetim	-	12	11	3	3	-	-	3	32	20,5
Sabır	-	4	4	-	1	-	2	-	11	7,05
Saygı	-	3	3	1	6	1	3	7	24	15,3
Sevgi	1	4	6	2	5	2	5	9	34	21,7
Sorumluluk	-	2	3	2	-	1	1	-	9	5,77
Vatanseverlik	-	1	1	1	-	-	-	1	4	2,56
Yardımseverlik	-	4	-	2	8	-	6	-	20	12,8
Toplam	5	33	32	16	23	5	19	23	156	100

Tablo 4 incelendiğinde, B1 kitabında, toplam 156 kök değer tespit edilmiş; en fazla değer ise “Yorumlar ve Görüşler” ünitesinde olduğu görülmüştür. Ayrıca kitapta, en fazladan en aza doğru sırasıyla sevgi (34), öz denetim (32), saygı (24), yardımseverlik (20), sabır (11), dürüstlük (9), sorumluluk (9), dostluk (8), adalet (5) ve vatanseverlik (4) değerlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda B1 seviyesi ders kitabında tespit edilen kök değerlere ilişkin bazı örneklere yer verilmiştir. Bu bağlamda B1 seviyesi ders kitabında;

“Aç kurtlar gibi çocuklar, yorgun ama mutlu bir baba, onlar için bütün gün uğraşmış bir anne.” (Yorumlar ve Görüşler ünitesi, sayfa: 42) cümlesinde sevgi değerine,

“Yaren doktor olmak istiyor, bunun için sadece tıp fakültesini tercih etti.” (Eğitim ünitesi, sayfa: 48) cümlesinde öz denetim değerine,

“Aynı yastıkta kırk yıl, elli yıl geçiren eşler birbirlerine büyük sadakat duygusuyla bağlanırlar.” (Kutlama ünitesi, sayfa: 146) cümlesinde saygı ve sevgi değerine,

“Elbette yardım edeceğim. Ama biz kursa başlayalı üç ay oldu. Sen şimdi bizimle aynı kura devam edemezsin.” (Gelin Tanış Olalım ünitesi, sayfa: 70) cümlesinde yardımseverlik değerine,

“Hat sanatıyla uğraşan kişilere hattat denir. Usta çırak ilişkisiyle gelmiş bir sanattır, sabır ve gayret gerektirir” (Yorumlar ve Görüşler ünitesi, sayfa: 32) cümlesinde sabır değerine,

“Kendisi ne kadar erken uyanırsa uyansın, annesi o kalkmadan önce kahvaltıyı hazırlıyor. Annesi kızının okula kahvaltı edip gitmesini istiyor.” (Eğitim ünitesi, sayfa: 48) cümlesinde sorumluluk değerine,

“Yunus Emre’nin ‘Gelin tanış olalım, işi kolay kılalım, sevelim, sevilelim, bu dünya kimseye kalmaz.’ sözleri ile veda edildi.” (Gelin Tanış Olalım ünitesi, sayfa: 84) cümlesinde dostluk değerine,

“Kanuna bu durum ayıplı mal satışıdır. Sizden bir dilekçe alacağım. Satıcı firmaya dava açacağız ve ayıplı ürünün iadesini isteyeceğiz.” (Kurgu ünitesi, sayfa: 117) cümlesinde adalet değerine,

“Mustafa Kemal (...) ülke sorunlarıyla ilgilenmesi ve düşüncelerini cesaretle ifade etmesiyle dikkat çekti.” (Ömür Dediğin ünitesi, sayfa: 156) cümlesinde vatanseverlik değerine yer verildiği tespit edilmiştir.

B2 Seviyesi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi

B2 seviyesi ders kitabının içeriğinde 8 üniteye yer verilmiştir. Yapılan incelemede, B2 seviyesi ders kitabında yer alan her üniteye ait kök değerler Tablo 5’te gösterilmiştir. Ayrıca, kitaptaki okuma metinlerinde tespit edilen kök değerlerin bazılarını örnek olarak yer verilmiştir.

Tablo 5. B2 Seviyesi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Geçen Kök Değerler

Kök Değerler	Üniteler									Toplam	Yüzde (%)
	Mesleğimde İlerliyorum	Değerlerimiz	Bir Ömür Böyle Geçti	Mutfakta Kim Var?	Tercihiniz Nedir?	Neler Oluyor	Öğrendim, Çalıştım, Başardım	Misafir Sever misiniz?			
Adalet	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1,52
Dostluk	5	7	2	1	2	-	-	4	21	15,9	
Dürüstlük	1	-	1	-	-	-	-	1	3	2,27	
Öz denetim	8	1	4	1	-	2	7	-	23	17,4	
Sabır	3	1	1	-	-	-	-	-	5	3,79	
Saygı	1	5	12	1	-	7	-	4	30	22,7	
Sevgi	1	8	2	3	6	-	2	4	26	19,7	
Sorumluluk	3	-	1	1	-	-	-	-	5	3,79	
Vatanseverlik	-	-	1	-	-	-	-	-	1	0,76	
Yardımseverlik	4	8	1	-	-	-	-	3	16	12,1	
Toplam	28	30	25	7	8	9	9	16	132	100	

Tablo 5 incelendiğinde, B2 kitabındaki okuma metinlerinde, toplam 132 kök değer belirlenmiş; en fazla değer ise “Değerlerimiz” ünitesinde olduğu görülmektedir. Ayrıca kitapta, en fazladan en aza doğru sırasıyla saygı (30), sevgi (26), öz denetim (23), dostluk (21), yardımseverlik (16), sabır (15), sorumluluk (5), dürüstlük (3), adalet (2) ve vatanseverlik (1) değerlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda B2 seviyesi ders kitabındaki okuma metinlerinde tespit edilen kök değerlere ilişkin bazı örnekler yer verilmiştir. Bu bağlamda B2 seviyesi ders kitabında;

“Sevgi, bir kişiyi kayıtsız şartsız kabul etmektir. Eşinizin tercihlerine saygı duyabilmektir. Onu olduğu gibi kabul ettiğimizde mutluluğu buluruz.” (Değerlerimiz ünitesi, sayfa: 36) cümlesinde saygı ve sevgi değerlerine,

“Komşular birbirlerine evini, malını, canını emanet edebilirlerdi. Komşular arasında saygı vardı.” (Değerlerimiz ünitesi, sayfa: 50) cümlesinde saygı, dürüstlük ve yardımseverlik değerlerine,

“Ziyarete hem çok mutlu oldum hem de hüznlendim. Akılıma, şimdi çok uzaklarda olan yaşlı annem ve babam geldi. Huzurevindeki büyüklerle kucaklaşırken sanki annem ve babamı kucaklamış gibi oldum” (Bir Ömür Böyle Geçti ünitesi, sayfa: 73) cümlesinde sevgi ve yardımseverlik değerlerine,

“Geçmişten gelen komşuluk bağları sayesinde birbirine akrabadan daha yakın olur, herkes birbirini ağabeyi, ablası gibi sever, sayardı. Komşunun komşuyu gözetmesi en büyük haktı.” (Değerlerimiz ünitesi, sayfa: 50) cümlesinde dostluk ve yardımseverlik değerlerine,

“Ama ben önce anneme telefon edip izin alayım.” (Bir Ömür Böyle Geçti ünitesi, sayfa: 65) cümlesinde sorumluluk değerine,

“Konuyu tarafsız bir gözle incelemeli, kişisel duygu, düşünce ve görüşlere yer vermemeli.” (Bir Mesleğimde İlerliyorum ünitesi, sayfa: 30) cümlesinde adalet ve dürüstlük değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nde bulunan ders kitaplarının kök değerler açısından incelendiği bu çalışmada seviye kitaplarının her biri ayrı ayrı ele alınmıştır. Yapılan inceleme sonucunda, temel ve orta seviye için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde toplam 408 kök değer tespit edilmiştir.

İncelenen kitaplar içinde en fazla değer B1 en az değer ise A1 seviyesindeki kitapta olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu kitaplarda, kök değerlerden en çok sevgi (98) en az ise vatanseverlik (7) değerine yer verildiği görülmüştür. A1, A2 ve B1 ders kitaplarında sevgi değerine daha çok; B2 ders

kitabında ise saygı değerine daha çok yer verildiği görülmüştür. A1 ders kitabında, “Çevremiz”; A2 ders kitabında, “Sosyal Etkinlikler”; B1 ders kitabında, “Yorumlar ve Görüşler”; B2 ders kitabında ise “Değerlerimiz” ünitesinde daha fazla kök değerinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca A1 ve A2 ders kitaplarında, kök değerlere daha az; B1 ve B2 ders kitaplarında ise kök değerlere daha fazla yer verildiği görülmüştür.

A düzeyindeki kitaplarda kök değerlerin diğer seviyelerdeki kitaplara göre daha az olmasında nihai hedefin dil öğretimi olması yatmaktadır. Bu kapsamda temel seviyede sözcük, sözcük öbeği ve cümle öğretimlerinin amaçlanması değer aktarımını daha üst seviyedeki kitaplarda gerçekleşmesine neden olmuştur. Nitekim seviyenin artması ile kitaplarda yer alan metinlerin sayısında ve içeriklerinde görülen zenginleşme değer aktarımına da yansımıştır. Özellikle duygu ve düşüncelere yönelik metinlerin fazlaca yer verildiği kitaplarda sözü edilen değerlere daha çok rastlamıştır.

Literatürde yabancılara Türkçe öğretimi eserlerinin değerler açısından incelendiği araştırmalar bulunmaktadır. Boztilki (2018), araştırmasında Gazi Üniversitesi TÖMER B1 seviyesi kitabını, Schwartz’ın sınıflandırmasını kullanarak içinde yer alan değerler açısından incelemiştir. Çalışmada en çok kullanılan değerlerin öz yönelim ve iyilikseverlik en az değer ise uyma değeri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Işıkoğlu (2019) çalışmasında, Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı’nı incelemiş ve bu kitabın hedef kültür açısından yer verilen metinlerin yeterli olduğu bulgusuna erişmiştir. Ayrıca adalet, dürüstlük, sabır ve yardımseverlik değerlerinin metinlerde az sayıda yer aldığı; sevgi, saygı gibi değerlerinse yeteri kadar olduğunu tespit etmiştir. Satık ve Kesin (2019) tarafından yapılan araştırmada Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yesevi Türkçe B1 seviyesi kitabında yer alan metinler, Schwartz’ın 10 farklı değer grubu açısından incelenmiş ve toplamda 124 değer tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda başarılı, hırslı, cesur, özgür olmak ve hayattan zevk almak gibi bireysel değerlere sıklıkla değinildiği bilgisine ulaşılmıştır. En çok geleneksellik değeri tespit edilirken en az tespit edilen değer ise uyma değeri olmuştur. Erçelik ve Yeşilyurt (2020) ise araştırmalarında Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkçe Öğreniyorum setinde kök değerlerin yer alma durumunu incelemiştir. Araştırmada en fazla değerlerin A2 kitabında yer aldığı ve en çok değinilen değerlerin ise öz denetim ve sorumluluk olduğu tespit edilmiştir. Bu kitapların değerleri içeren bir nitelikte olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuçların yapılan araştırmanın bulguları ile örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmaların sonuçları, eserlerde yer alan metinlerin değerler açısından zengin olduğunu göstermektedir. Metinlerin derslerde yer alan en önemli materyallerden biri olduğu düşünüldüğünde bu sonuçlar oldukça önem taşımaktadır. Nitekim Türkçe dersi, metinler aracılığı ile değerlerin iletilmesinde önemli bir yere sahiptir. Metinlerin hem kültür aktarımı hem de değerlerin iletimi ile birlikte değerlerin muhafaza edilmesinde işlevsel yönü bulunmaktadır. Bu nedenle metinler yoluyla öğrenciler dünyayı tanıma, kültürü aktarma ve değerleri benimse gibi rollere sahip olmaktadır (Tunagür & Kardaş, 2017a). Bu araştırmada da Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’ndeki (A1, A2, B1 ve B2 seviyesi) ders kitapları, kök değerler açısından incelenmiş ve kitaplarda yer alan metinlerin değer açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmış ve bu sonuçlardan hareketle birtakım öneriler sunulmuştur:

- Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında hazırlanan diğer ders kitapları değer aktarımı açısından incelenebilir.
- Yabancılara Türkçe öğretim setlerinde metinlerle birlikte etkinlikler de değer aktarımı açısından kullanılabilir.
- Ders kitapları hazırlanırken hedef dilin öğretimi ile birlikte değer aktarımı da göz önünde bulundurularak öğretim setleri hazırlanabilir.
- Yabancılara Türkçe öğretim programında değer eğitimine ilişkin bir bölüme yer verilerek değer aktarımı bir program kapsamında gerçekleştirilebilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Etik kurul izni gerektirmeyen bir çalışmadır.

Yazarların Katkı Oranı

Makale tek başına kimsenin başka herhangi bir kimsenin katkısı olmadan hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması

Makalede herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Akçay, A. & Tunagür, M. (2017). Türkiye’de değerlerin tespitine yönelik yapılmış yüksek lisans tezleri üzerine bir içerik analizi. *Ekev Akademi Dergisi* (21), 71.
- Arslan, Z. Ş. & Yaşar, F.T. (2014). *Yükselen “Değer” Kavramı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım*. İçinde Y. S. Zavalı (Der.), *Değerler Eğitimi*. İstanbul, Ensar Neşriyat, 7-13.
- Aydın, M. Z. (2017). Eğitim sistemimizde değerler eğitiminin önemi. *Yenidünya Dergisi*. <http://yenidunyadergisi.com/egitim-sistemimizde-degerler-egitiminin-onemi>.
- Boztilkı, G. (2018). Gazi Üniversitesi Tömer B1 seviyesi kitabının değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(2), 755-765. doi:10.14687/jhs.v15i2.5315
- Dilmaç, B. ve Ulusoy, K. (2014). *Değerler Eğitimi*. Ankara, Pegem Akademi.
- Erçelik, H. & Yeşilyurt, E. (2020). Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğreniyorum setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 149-179.
- Işıkoğlu, D. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi C1 ders kitaplarında hedef kültüre yönelik metinlerde değerler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (64), 553-562.
- Kuçuradi, İ. (2003). *İnsan ve Değerleri*. Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2010/53 sayılı Genelge, Ankara, 2010.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara, MEB Yayınları.
- Özbay, M. & Esra, K, T. (2011). Dede Korkut hikâyelerinin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.
- Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: ilköğretim ders kitapları örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(11), 24-11.
- Satık, G. & Kesin, T. (2019). Yabancılar Türkçe öğretiminde ‘Yesevi Türkçe B1’ düzeyi ders kitabının değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Ulakbilge*, (40), 645-654.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletildiği değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (1),5.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine, (https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasiprogram.pdf).
- Tunagür, M. & Kardaş, N, M. (2017). 2000 yılı sonrasında yayımlanan Mustafa Kutlu’nun hikâyelerinde değer aktarımı. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(14), 431-464.
- Tunagür, M. & Kardaş, N. M. (2017). 2000 yılı ve öncesinde yayımlanan Mustafa Kutlu’nun hikâyelerinde değer aktarımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(40), 159-185.
- Yaman, E. (2014). *Değerler Eğitimi Eğitimde Yeni Ufuklar*. Ankara, Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yönerge (2015). *Değerler Eğitimi Yönergesi*. Erişim Tarihi: 14.12.2020.
http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerleregitiimi.pdf.

Yunus Emre Enstitüsü. (2017). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabı*. Ankara.

Yunus Emre Enstitüsü. (2017). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabı*. Ankara.

Yunus Emre Enstitüsü. (2017). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı*. Ankara.

Yunus Emre Enstitüsü. (2017). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabı*. Ankara.